

(1) שמות פרק מ

(לד) וַיִּכַּס הָעֵנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:
(לה) וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:
(לו) וּבַהֲעֵלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְסָעֵיהֶם:
(לז) וְאִם לֹא יֵעָלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ:
(לח) כִּי עֵנָן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאִשׁ תִּהְיֶה לְיָלֵה בּוֹ לְעֵינַי כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְסָעֵיהֶם:

(2) אבן עזרא על שמות פרק מ פסוק לה

ולא יכול משה - אז קראו השם שיכנס אל אהל והיה מדבר עם השם פנים אל פנים במקום שהיה נכנס כהן גדול פעם אחת בשנה עם ענן הקטורת כי משה בן בית הוא.

(3) ויקרא פרק א

(א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר:

(4) רש"י על שמות פרק מ פסוק לה

ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד - (ת"כ פ' ויקרא) וכתוב אחד אומר (במדבר ז) ובבא משה אל אהל מועד בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו:

(5) במדבר פרק ז

(פט) וַיִּבְבֵּא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַפְּתָח אֲשֶׁר עַל אָרֶץ הָעֵדֻת מִבְּיַן שְׁנֵי הַפְּרָבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו:

(6) רשב"ם על שמות פרק מ פסוק לה

כי שכן עליו הענן - מיד להראות חיבתו של הקב"ה על ישראל אח"כ היה מסתלק הענן מתוך האהל ושכן על הארון כדכתיב ונועדתי שמה ודברתי אתך מבין שני הכרובים. ואז בא משה אל אהל מועד כדכתיב ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול וגו' מבין שני הכרובים וידבר אליו. וכן אתה מוצא בבית עולמים ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה' בשעת השלמת הבית היה הקב"ה מקדשו בענן ואחר כך היה צמצמם שכינתו על הארון בין הבדים:

(7) רמב"ן על שמות פרק מ פסוק לד

ויכס הענן את אהל מועד אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו וכבוד ה' מלא את המשכן, כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ כא) אל הערפל אשר שם האלהים ואמר כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הענן ועוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתוך הענן (שם יח)

(8) ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א א) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מאהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו:

(9) ורבותינו אמרו (ת"כ פתיחתא ח) כתוב אחד אומר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד, וכתוב אחר אומר ובבוא משה אל אהל מועד (במדבר ז פט), הכריע כי שכן עליו הענן כי לדעתם ובבא משה אל אהל מועד, שיבא שם בלא קריאה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת נראה להם שהיה משה עומד בתוך האהל לפני הכפרת, וכל עת היות כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו ולכן יאמרו שהיה זה לאחר שנסתלק הענן, כלומר שנסתלק מלכסות כל האהל ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השמיני ברדת שם הכבוד והקריאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, על דעתם קודם לכן היתה, כאשר פירשתי למעלה (בפסוק ב)

10 שמות פרק כד

- (טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַהָר וַיִּכַּסּוּ הָעָנָן אֶת הַהָר:
(טז) וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיִּכַּסְהוּ הָעָנָן שְׁשַׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעָנָן:
(יז) וּמֵרָאֵה כְּבוֹד ה' כַּאֲשֶׁר אֵכָלֵת בְּרֹאשׁ הַהָר לְעֵינַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(יח) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן וַיַּעַל אֶל הַהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

11 העמק דבר על שמות פרק מ פסוק לד

ויכס הענן את אהל מועד. אהל מועד משמעו בכ"מ ההיכל. ולא כאהל העדות שמשמעו קדש קדשים דשם מונח לוחות העדות. וזהו ההפרש שבאותה שעה היה כסוי הענן על ההיכל ג"כ ולא כמו בכל יום. והא דכתיב אהל מועד גבי הכסוי. ומשכן גבי כבוד ה'. אינו אלא דבר אחד. ורק לענין הענן קרא אותו אהל מועד. לומר שאע"ג שהיה מוכן להיות ליעוד עם משה וישראל מכ"מ באותה שעה כסוה הענן ולא הניח איש לבא בו. ולענין כבוד ה' נקרא משכן. באשר שבו שכן ה':

12 כלי יקר על שמות פרק מ פסוק לד

ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. נראה מזה שכבוד ה' אינו הענן, אלא שהאש והאור דהיינו כבוד ה' היה נראה מתוך הענן, כי זולת הענן לא היה אפשרי להסתכל בו כי באור השמש לא יוכל האדם להסתכל ק"ו באור זוהר שכינתו יתברך על כן היה האור הקדוש ההוא תמיד נראה מתוך הענן, וכשהוקם המשכן נבדלו זה מזה כי האור האלהים היה נכנס לתוך המשכן כי שם מקום קדושתו ית' והענן נשאר מבחוץ, וזה"ש סוף פרשת משפטים (נד טז) יישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסוהו הענן ששת ימים ר"ל הענן כסה את כבוד ה' כדי שיוכלו לראות הכבוד ההוא כמ"ש שם ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני כל ישראל, כי על זה האופן יכלו לראות הכבוד.

13 ולכך אמר כאן ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא המשכן, כי אלו היה כבוד ה' מעורב עם הענן היה יכול לבא שמה כמו שנאמר סוף פרשת משפטים ויבא משה בתוך הענן כי לפי שאז היה כבוד ה' מכוסה בענן היה אפשרי למשה לבא בתוך הענן אבל עכשיו שנבדלו זה מזה שהענן היה מבחוץ וכבוד ה' היה בלא ענן תוך אהל מועד על כן היה מן הנמנע למשה לבא תוך אהל מועד, משמע אבל עד האהל מועד סמוך לו ממש היה יכול לבא אף על פי ששכן עליו הענן, ועל פי דברינו אלה יתורצו הרבה ספיקות בענין זה אשר נתעוררו עליהם המפרשים.

14 במדבר פרק י

- (יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעָנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:
(יב) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעָנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: